

UDC 378.02:7

DOI 10.35433/pedagogy.2(121).2025.11

PEDAGOGICAL TRAINING OF SPECIALISTS OF ART PROFILE IN THE POSTMODERN EDUCATIONAL SPACE

O. A. Hudovsek*

The article analyses the leading factors and features of pedagogical training of specialists of art profile in the context of postmodern philosophy and cultural studies. The idea of synergy and nonlinearity of the modern educational space is substantiated. A conclusion is formulated about the role and significance of the information technology revolution in the development of postmodern art, on the one hand, and its impact on the content and organization of professional training of specialists of art profile, on the other. The transformation of the content of training for specialists of art profile (study of modern pop art, video art, blog, kinetic, happening, performance) was noted. The idea that postmodernism has had an impact on the pedagogical principles of modern art education and the interpretation of the concepts of "pedagogics of art", "art pedagogics", "art education" is substantiated. The modernization of pedagogics of art is mentioned, considering the correlation of various phenomena, trends, and concepts in the modern art space.

Based on the analysis of numerous scientific works, the main characteristic features of pedagogical training of specialists of art profile in the postmodern educational space are identified as a set of certain innovations in the organisation and content of the educational process (formation of postmodern content of training of these specialists; development of innovative forms, methods and techniques of teaching in the postmodern educational and art space of a higher education institution; increased attention to the pedagogical component of the content of professional training of specialists of art profile).

Keywords: art pedagogics, pedagogics of art, art education, postmodern, postmodern educational space.

ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ У ПОСТМОДЕРНЬОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

О. А. Гудовсек

У статті проаналізовано провідні чинники та ознаки педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю у контексті постмодерної філософії та культурології. Обґрунтовано думку про синергійність та нелінійність сучасного освітнього простору. Сформульовано висновок про роль і значення інформаційно-технологічної революції у розвитку мистецтва постмодерну, з одного боку, та її вплив на зміст й організацію професійної підготовки фахівців

* Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Associate Professor, Dean
(Rivne State University of Humanities)
oksana.gudovsek@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0933-7684

мистецького профілю, з іншого. Відзначено про трансформацію змісту підготовки фахівців мистецького профілю (вивчення сучасного поп-арту, відеомистецтва, блогу, кінетизму, хеппенінгу, перформансу). Обґрунтовано думку, що постмодернізм справив свій вплив на педагогічні засади сучасної мистецької освіти та тлумачення понять "педагогіка мистецтва", "мистецька педагогіка", "мистецька освіта". Зазначено про модернізацію педагогіки мистецтва з урахуванням співвідношення різноманітних явищ, течій, концепцій у сучасному мистецькому просторі.

На підставі аналізу численних наукових праць визначено основні характерні ознаки педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю в постмодерному освітньому просторі як сукупність певних інновацій в організації та змісті навчального процесу (формування постмодерного змісту підготовки названих фахівців; розвиток інноваційних форм, методик і технік навчання у постмодерному освітньому й мистецькому просторі закладу вищої освіти; зростання уваги до педагогічної складової змісту професійної підготовки фахівців мистецького профілю).

Ключові слова: мистецька педагогіка, педагогіка мистецтва, мистецька освіта, постмодерн, постмодерний освітній простір.

Introduction of the issue.

Humanistic pedagogy, the development of which in pedagogical science is associated with the early pedagogical theories of the Renaissance, is now acquiring a special, specific sound, first of all the reasons of standardization, globalization, unification in the pedagogical process at all levels of education. Postmodern society, unfortunately, proclaims the relativity of the phenomena of knowledge and morality, but at the same time, it reflects the synergy and nonlinearity of the modern cultural space. The simulacra, proposed by the philosophy of postmodernism, are signs and images that replace reality in human consciousness and are directly related to the artistic space and pedagogics of art in particular. Therefore, the analysis of pedagogics of art and the pedagogical training of specialists in the relevant field in the postmodern educational space is quite relevant, and scientific and pedagogical comments and interpretations are in demand in contemporary pedagogical and artistic discourse.

Current state of the issue. Pedagogics of art has been reflected in scientific publications of recent decades, such as: L. Masol (2006) [1], O. Mykhailychenko (2004) [2], V. Orlova (2003) [3], O. Otych (2010) [4], O. Rudnytskoi (1998) [5], O. Shevniuk (2000) [6]. Postmodern art is represented in numerous scientific studies

Постановка проблеми.

Гуманістична педагогіка, розвиток якої в педагогічній науці пов'язується з давніми педагогічними теоріями епохи Відродження, набуває нині особливого, специфічного звучання, передовсім, з причин стандартизації, глобалізації, уніфікації в педагогічному процесі на всіх ступенях освіти. Постмодерне суспільство, на жаль, проголошує відносність феноменів знання та моралі, але водночас – відображає синергійність та нелінійність сучасного культурного простору. Запропоновані філософією постмодернізму симулякри як знаки і образи, що заміщують реальність у людській свідомості, – мають безпосереднє відношення до мистецького простору і педагогіки мистецтва зокрема. Тому аналіз педагогіки мистецтва та педагогічної підготовки фахівців відповідного профілю в постмодерному освітньому просторі виявляється досить актуальним, а науково-педагогічні коментарі й інтерпретації – затребуваними в сучасному педагогічному й мистецькому дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Педагогіка мистецтва знайшла своє відображення в наукових публікаціях останніх десятиліть, як-от: Л. Масол (2006) [1], О. Михайличенко (2004) [2], В. Орлова (2003) [3], О. Отич (2010) [4], О. Рудницької (1998) [5], О. Шевнюк (2000) [6]. Мистецтво постмодерну представлене в численних наукових розвідках з філософії, культурології, історії, мистецтвознавства,

in philosophy, cultural studies, history, art history, and literary studies, among which we highlight the works of H. Avkesenievoi (2022) [7], O. Kapury (2023) [8], B. McHale (1987) [9], I. Hassan (1987) [10], J. Barth (1972) [11] and others.

Outline of unresolved issues brought up in the article. However, in our opinion, scientists have not analyzed the place and role of postmodern art in the content of professional training of specialists of art profile and the main factors that contribute to the transformation of the content and organization of professional training of these specialists.

Results and discussion. The philosophy and leading concepts of postmodern education and culture have become the basis for theoretical research by prominent scientists of the 20th century – Jean-François Lyotard (1979) [12], Jacques Derrida (2000) [13], Jean Baudrillard (2004) [14] and others. Jean Baudrillard introduced into modern science the concept of a simulacrum. It means a sign/image that replaces reality and influences human consciousness. The process of creating simulacra is particularly influenced by modern digital culture, social networks and their cultural content, the virtual space of communication (including in the field of culture and art), etc. Postmodern Ukrainian society has accepted all the challenges posed by the content and main characteristics of this stage of social development, in particular the loss of trust in "big narratives" (according to J.-F. Lyotard, 1979, "The Postmodern Situation. A Report on Knowledge" [12]).

Representatives of postmodernism in the artistic sphere made this sphere as open as possible, with real life processes. That is why postmodern art is often called "dystopia". Of course, the popularity of postmodernism was also facilitated by the information technology revolution, which, among other things, transformed the content of professional training for art professionals into innovative forms of training – online, virtual, distance, mixed, etc. Thus, traditional art forms (traditional painting, graphics, sculpture, etc.) have become closely superimposed

літературознавства, серед яких виділяємо праці Г. Авкесеньєвої (2022) [7], О. Капури (2023) [8], Б. Макгейла (1987) [9], І. Хассана (1987) [10], Дж. Барта (1972) [11] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Проте поза увагою учених, на нашу думку, залишається аналіз місця і ролі мистецтва постмодерну в змісті професійної підготовки фахівців мистецького профілю та основних чинників, що сприяють трансформації змісту й організації професійної підготовки названих фахівців.

Виклад основного матеріалу. Філософія і провідні концепти освіти й культури постмодерну стали основою для теоретичних розвідок видатних учених ХХ століття – Жана-Франсуа Ліотара (1979) [12], Жака Дерріди (2000) [13], Жана Бодріара (2004) [14] та ін. Ж. Бодріар увів у сучасну науку поняття *симулякру* – знаку \ образу, який заміщує реальність і впливає на свідомість людини. На процес творення симулякрів особливий вплив справляє сучасна цифрова культура, соціальні мережі та їх культурологічний зміст, віртуальний простір комунікацій (в тому числі у сфері культури й мистецтва) тощо. Постмодерне українське суспільство прийняло всі виклики, які спричинює зміст та основні характеристики цього етапу суспільного розвитку, зокрема, втрату довіри до "великих наративів" (за Ж.-Ф. Ліотаром, 1979, "Постмодерністська ситуація. Доповідь про знання" [12]).

Представники постмодерну у мистецькій сфері зробили цю сферу максимально відкритою, з реальними життєвими процесами. Тому мистецтво постмодерну ще часто називають "антиутопією". Звісно, популярності постмодерну сприяла й інформаційно-технологічна революція, яка, окрім іншого, трансформувала зміст професійної підготовки фахівців мистецького профілю в інноваційні її форми – он-лайн, віртуальну, дистанційну, змішану тощо. Таким чином, традиційні види мистецтва (традиційний живопис, графіка, скульптура тощо) стали щільно накладатися на можливості сучасних

on the capabilities of modern information technologies. The content of educational programs for the professional training of future artists, graphic designers, actors, decorators, and musicians gradually began to include pop art, video art, blog art, kineticism, happening, performance art, etc. Scientific views on the division of art into mass and elite art have changed; the art sphere has begun to resemble a variable, synergistic, dynamic pulsating environment. As N. Holovchenko (2022), simulacra formed in the postmodern era are "an empty sign, a pseudo-thing; an image, a sign not correlated with reality; an unreal synthetic product, a combinatorial model in an airless space (for example, the idea and model of Disneyland)" [15]. The original example of postmodern art was happening, a direction of avant-garde art where the process dominates over the result in theater, music, decor, paintings, etc. [16: 234]. According to Ukrainian researcher O. Lachk (2014), "it is the provocative nature of the action that actualizes new topics for discussion in society, which deliberately remain outside the boundaries of everyday discussion due to their ambiguity" [17: 220].

Postmodernism offers a multiplicity of interpretations, the localization of any knowledge, and supports doubts about the authority of traditional discourse, including in art and the training of specialists of art profile. At the same time, the methodological foundations of classical theories of humanism, hedonism, and aesthetics remain within the philosophy and cultural studies of postmodernism, which are proving to be innovative in the current conditions of training specialists of the art sphere.

As a global phenomenon that emerged and operates on the interface of cultural studies, philosophy and art, postmodernism has had an impact on the pedagogical foundations of modern art education. The axiological determinants of professional training of specialists of art in higher education institutions draw us to the established and at the same time new concepts of pedagogical science – "art pedagogics", "pedagogics of art", "art

інформаційних технологій. У зміст освітніх програм професійної підготовки майбутніх художників, графіків, акторів, декораторів, музикантів поступово стали входити поп-арт, відеомистецтво, мистецтво блогу, кінетизм, хеппенінг, перформенс тощо. Змінилися наукові погляди на поділ мистецтва на масове й елітне; сфера мистецтва стала нагадувати змінне, синергетичне, динамічне пульсуюче середовище. Як зазначає Н. Головченко (2022), сформовані в епоху постмодернізму симулякри – це "пустий знак, псевдоріч; образ, знак, не співвіднесений із реальністю; нереальний синтетичний продукт, комбінаторна модель у безповітряному просторі (наприклад, ідея та модель Діснейленду)" [15]. Оригінальним прикладом мистецтва постмодерну став хеппенінг (гепенінг) – напрям авангардного мистецтва, де процес домінує над результатом – в театрі, музиці, декорі, художніх полотнах тощо [16: 234]. Як зазначає українська дослідниця О. Лачко (2014), "саме провокаційний характер дійства актуалізує нові теми для обговорення у суспільстві, які свідомо залишаються поза межами повсякденної дискусії внаслідок своєї неоднозначності" [17: 220].

Постмодерн пропонує множинність інтерпретацій, локальність будь-якого знання, підтримує сумнів щодо авторитетності традиційного дискурсу, в тому числі в мистецтві та підготовці фахівців мистецького профілю. Водночас у межах філософії й культурології постмодерну залишаються методологічні засади класичних теорій гуманізму, гедонізму, естетики, які виявляють себе інноваційно в сучасних умовах підготовки фахівців для мистецької сфери.

Як глобальне явище, яке виникло і функціонує на межі культурології, філософії й мистецтва, постмодернізм справив свій вплив на педагогічні засади сучасної мистецької освіти. Аксіологічні детермінанти професійної підготовки фахівців мистецького профілю у закладах вищої освіти звертають нас до усталених і водночас новітніх понять педагогічної науки – "мистецька педагогіка", "педагогіка мистецтва", "мистецька освіта". Кожне із зазначених понять у постмодерному суспільстві має

education". Each of these concepts in a postmodern society has its own special color and specific meaning.

The concept of art pedagogics is analyzed in numerous scientific works by L. Masol (2006) [1], O. Mykhailychenko (2004) [2], V. Orlova (2003) [3], O. Otych (2010) [4], O. Rudnytskoi (1998) [5], O. Shevniuk (2000) [6] and others.

H. Padalka in her works (2008) [18] analyzes in detail the content of the concept of "pedagogics of art" and the current modern priorities of its development. For example, the researcher notes that "the artistic guidelines of the 21st century are determined by a number of characteristic features. Among them, in our opinion, of particular importance for the modernization of art pedagogics is the consideration of such phenomena as the coexistence of different directions, concepts, and trends in art" [19: 32]. The researcher has identified a set of factors that determine the development of art pedagogics in postmodern culture: the proliferation of technical and information technology resources in contemporary art; socio-psychological characteristics of both representatives of the artistic community and consumers; the prevalence of the phenomenon of mass over academic art, etc. [19: 31-32]. We also consider it important to note the scientist's conclusion about the need to identify the pedagogical component in contemporary art as an academic discipline, and in the training of art professionals in particular.

To this day, art pedagogics based on the humanistic paradigm of education; at the same time, the postmodern era leaves its mark on the development of the humanistic foundations of art pedagogics. Postmodern trends do not deny, but rather complement the humanistic foundations of modern art education: taking into account the need for free choice by students of the content and trajectories of art education; stimulating a critical attitude to art and free interpretation of works; interaction of rational and emotional factors in the assimilation of artistic and pedagogical content of professional training.

своє особливе забарвлення й специфічний зміст.

Поняття мистецької педагогіки аналізується в численних наукових працях – Л. Масол (2006) [1], О. Михайличенко (2004) [2], В. Орлова (2003) [3], О. Отич (2010) [4], О. Рудницької (1998) [5], О. Шевнюк (2000) [6] та ін.

У працях Г. Падалки (2008) [18] детально аналізується зміст поняття "педагогіка мистецтва" та сучасні пріоритети її розвитку. Так, дослідниця зазначає, що "мистецькі орієнтири ХХІ століття визначаються цілим рядом характерних рис. Серед них особливої значущості для модернізації педагогіки мистецтва набуває, на наш погляд, врахування таких явищ, як співіснування різноманітних напрямів, концепцій, течій в мистецтві" [19: 32]. Дослідниця визначила сукупність чинників, що визначають розвиток педагогіки мистецтва у постмодерній культурі: поширення технічних та інформаційно-технологічних ресурсів в сучасному мистецтві; соціально-психологічні характеристики як представників мистецької спільноти, так і споживачів; переважання феномену масовості над академічним мистецтвом та ін. [19: 31-32]. Важливим вважаємо також висновок ученої стосовно необхідності виявлення педагогічної складової у сучасному мистецтві як навчальній дисципліні, та в підготовці фахівців мистецької сфери зокрема.

В основі мистецької педагогіки донині лежить гуманістична парадигма освіти; водночас доба постмодерну накладає на розвиток гуманістичних основ мистецької педагогіки свій відбиток. Постмодерні тенденції не заперечують, а радше доповнюють гуманістичні засади сучасної мистецької освіти: врахування необхідності вільного вибору здобувачами змісту та траєкторій мистецької освіти; стимулювання критичного ставлення до мистецтва та вільної інтерпретації творів; взаємодія раціональних й емоційних чинників у засвоєнні мистецько-педагогічного змісту професійної підготовки.

Отож, на підставі аналізу філософії та методології постмодерну як визначного культурно-мистецького руху ХХ-ХХІ

So, based on the analysis of philosophy and methodology of postmodern as an outstanding cultural and artistic movement of the 20th-21st century, we can formulate **the characteristic features of pedagogical training of specialists of art profile in the postmodern educational space** as a set of certain innovations in the organization and content of the educational process.

We believe that one of the most important signs of the transformation of the pedagogical training of art specialists is the formation of postmodern content of their training. First of all, it should be noted that students of artistic specialties (in particular, at Rivne State University of Humanities) study special courses such "Postmodern Art" or "Postmodern Culture" [20] On this basis, the following educational components were introduced into the content of their training "Computer Graphics", "Fundamentals of Shaping and Modeling", "Descriptive Geometry and Perspective" (Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2024, education program "Fine Arts, Decorative Arts, Restoration" [21]); "Techniques and technologies of photography", "Video art", "The art of video blogging" (Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2024, Educational program "Photography and Visual Practices"); "Fundamentals of Ecodesign", "Artistic-Computer Graphics", "Modern Visual Arts" (Rivne State University of Humanities, 2024, Educational Program "Fine Arts, Decorative Arts, Restoration"). At Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University on the Educational program "Secondary Education (Fine Arts)" [22] students will study such educational components as "Fundamentals of Digital Fine Arts" and "Paper Plastics"; within the educational program "Secondary Education. Choreography" – "Yoga in choreography", "Performative practices in choreography"; at the educational program "Musical Art – New Music Technologies", "Digital Literacy", "Contemporary Foreign Music. From Avant-Garde to Postmodern", etc.

століття можемо сформулювати **характерні ознаки педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю в постмодерному освітньому просторі** – як сукупність певних інновацій в організації та змісті навчального процесу.

Вважаємо, що однією з **найважливіших** ознак трансформації педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю є **формування постмодерного змісту** їхньої підготовки. Передовсім, маємо констатувати, що здобувачі мистецьких спеціальностей (зокрема, у Рівненському державному гуманітарному університеті) вивчають спеціальні навчальні курси, як "Мистецтво постмодерну" чи "Культура постмодерну" [20] За цією ознакою в зміст їхньої підготовки стали впроваджуватися такі освітні компоненти, як "Комп'ютерна графіка", "Основи формоутворення та макетування", "Нарисна геометрія та перспектива" (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2024 р., освітня програма "Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація" [21]); "Техніки та технології фотомистецтва", "Відео-арт", "Мистецтво відеоблогерства" (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2024 р., освітня програма "Фотомистецтво та візуальні практики"); "Основи екодизайну", "Художньо-комп'ютерна графіка", "Сучасні візуальні мистецтва" (Рівненський державний гуманітарний університет, 2024 р., освітня програма "Образотворче та декоративне мистецтво"). В Уманському державному педагогічному університеті на ОП "Середня освіта. Образотворче мистецтво" [22] передбачено вивчення здобувачами таких освітніх компонентів, як "Основи цифрового образотворчого мистецтва", "Паперопластика"; у межах ОП "Середня освіта. Хореографія" – "Йога в хореографії", "Перформативні практики в хореографії"; на ОП "Музичне мистецтво" – "Нові музичні технології", "Цифрова грамотність",

The second important feature **is the development of innovative forms, methods, techniques and methods** of teaching for the purpose of effective pedagogical training of specialists of art profile. This feature is realized in a set of teaching methods, as well as diagnostics and assessment of students' academic achievements, taking into account the current state of the art industry and the cultural sphere in general. Thus, virtual and online forms of organizing the educational process are of particular importance in the process of implementing educational programs, which, it should be admitted, are quite difficult to enter the educational space of the artistic field of knowledge due to the need to implement a subject-subject strategy of professional training of future specialists in the artistic field. However, among the above-mentioned innovative forms and methods of educational activities in higher education institutions, interactive teaching methods, case studies, mutual learning, project activities of students, etc. occupy a significant place. According to the author's own research and teaching activities, trainings, master classes, press conferences, role-playing games, simulation games, modeling of professional situations, scribing, storytelling, etc. are gaining popularity among future art professionals. It should be noted that some of these active and interactive teaching methods were borrowed by domestic teachers in countries that have accumulated considerable experience in implementing these methods in the process of training specialists of art profile. For example, *storytelling* is the art of storytelling with a certain improvisational component, which is especially important for the development of creative thinking, imagination, and fantasy of future specialists of art profile. This method of educational activity manifests itself in several varieties: cultural, social, and commercial. For us, cultural storytelling is of particular importance, the content of which is reflected in values, morals and beliefs. For example, the content of the

"Сучасна зарубіжна музика. Від авангарду до постмодерну" та ін.

Друга важлива ознака – **розвиток інноваційних форм, методів, методик і технік навчання** з метою ефективної педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю. Ця ознака реалізується у сукупності методів навчальної діяльності, а також діагностики та оцінювання навчальних досягнень здобувачів з урахуванням сучасного стану мистецької галузі та сфери культури загалом. Так, особливого значення в процесі реалізації освітніх програм набувають віртуальні та он-лайн форми організації навчального процесу, які, варто визнати, досить складно входять в освітній простір мистецької галузі знань внаслідок необхідності реалізувати суб'єкт-суб'єктну стратегію професійної підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю. Однак, серед згаданих інноваційних форм і методів навчальної діяльності у ЗВО значне місце посідають інтерактивні методи навчання, навчальні кейси, взаємонавчання, проектна діяльність здобувачів та ін. Серед майбутніх фахівців мистецького профілю, як свідчить авторська науково-педагогічна діяльність, набувають популярності тренінги, майстер-класи, прес-конференції, рольові ігри, імітаційні ігри, моделювання професійних ситуацій, скрайбінг, сторітелінг та ін. Зауважимо, що деякі з названих активних та інтерактивних методів навчання були запозичені вітчизняними педагогами в країнах, які накопичили чималий досвід реалізації цих методів у процесі підготовки фахівців мистецького профілю. Так, наприклад, *сторітелінг* є мистецтвом розповіді з певним імпровізаційним складником, що особливо важливо для розвитку творчого мислення, уяви, фантазії майбутніх фахівців мистецького профілю. Цей метод навчальної діяльності виявляє себе в кількох різновидах – культурному, соціальному, комерційному. Для нас особливого значення набуває культурний сторітелінг, зміст якого відображається в цінностях, моральності й віруваннях. Так, наприклад, у змісті вибіркової

elective educational component "Art Workshop" for applicants for the first (bachelor's) level of higher education at Rivne State University of Humanities (2024-2025 academic year) includes the study of topics that combine postmodern status and the possibilities of realizing storytelling: "The Crisis of Traditional Art Forms", "New Visuality in Theoretical Studies. Marcel Duchamp", "Virtuality as a New Visuality", etc.

As for *scribbling*, this newest visual teaching method has a purely postmodern content, as it involves the author's (student's) interpretation of the educational material on the principle of "parallel following", which allows developing both purely artistic and psychological and pedagogical knowledge and skills of future specialists of art profile. For example, when studying the module "Creative portfolio (case) as a basis and motivation for the formation of a teacher of artistic and creative direction" within the educational component "Methods of teaching music" (Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, second (master's) level of higher education, educational program "Secondary Education. Musical Art") students can create screencasts in the process of designing their own methodological cases during practical classes. In the process of studying the topic "Scenario work in the system of professional activity of a teacher" (Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University, second (master's) level of higher education, educational program "Secondary education. Choreography") the scribing method can be used in the process of designing scenarios for children's parties and their discussion/presentation in practical classes.

Performance is closely related to scribbling, while at the same time reflecting improvisational practices in art, which, in our opinion, can be used in the training of art professionals. This purely artistic method of educational activity of the postmodern era has a powerful pedagogical content: its five main elements (time, space, body, artist's

освітньої компоненти «Арт-практикум» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в Рівненському державному гуманітарному університеті (2024-25 н.р.) передбачено вивчення тем, які поєднують постмодерний статус і можливості реалізації сторітелінгу: "Криз традиційних форм образотворчості", "Нова візуальність в теоретичних дослідженнях. Моріс Дюшан", "Віртуальність як нова візуальність" та ін.

Щодо *скрайбінгу*, то цей новітній візуальний метод навчання має суто постмодерний зміст, оскільки передбачає авторську (студентську) інтерпретацію навчального матеріалу за принципом "паралельного слідування", що дозволяє розвивати як суто мистецькі, так і психолого-педагогічні знання та вміння майбутніх фахівців мистецького профілю. Так, наприклад, при вивченні модуля "Творче портфоліо (кейс) як основа і мотивація для становлення викладача мистецько-творчого спрямування" в межах освітнього компонента «Методика викладання музичного мистецтва» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, другий (магістерський) рівень вищої освіти, ОП "Середня освіта. Музичне мистецтво") здобувачі вищої освіти можуть створювати скрайби у процесі проектування власних методичних кейсів під час практичних занять. У процес вивчення теми "Сценарна робота в системі професійної діяльності педагога" (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, другий (магістерський) рівень вищої освіти, ОП "Середня освіта. Хореографія") метод скрайбінгу може бути використаний у процесі проектування сценаріїв дитячих свят та їх обговорення \ презентації на практичних заняттях.

Перформанс тісно пов'язаний зі скрайбінгом, водночас відображає імпровізаційні практики в мистецтві, які можуть бути, на нашу думку, використані в підготовці фахівців мистецького профілю. Цей суто мистецький метод

presence, relationship between the creator and the public) provide pedagogical interaction between the subjects of educational activity – the teacher and the student. In addition, performance, according to the research of Ukrainian scholar I. Maslovoi-Lysychkinoi (2022) [23], is a form of social protest, ideological action, and actionism. The researcher notes the emergence of such postmodern artistic innovations in the Ukrainian artistic space as electronic music, hip-hop, fluxus (art "here and now"), reality shows, etc. Elements of these innovations can also be used in the methodology of teaching musical and pedagogical disciplines to form a set of relevant competencies and soft skills for graduates of artistic and pedagogical specialties in higher education. In addition to these innovative methods, the complex of methods and techniques of postmodern art pedagogics includes methods of training (e.g., artistic training) and support (e.g., artistic and psychological), as well as regulation of volitional efforts. H. Padalka (2007) [24] refers to these methods of educational activity as those that form personal artistic properties of learner/students.

Another important, *third sign* of the introduction of changes to the content and organization of pedagogical training of specialists of art profile is, in our opinion, **the growing attention to the pedagogical component** of professional training of specialists of art profile. As evidenced by the educational programs for training specialists of art profile at Rivne State University of Humanities, which we analyzed (2024, first (bachelor's) level of higher education, specialty "Musical Art", specialization "Stage Art. Actor", Educational Program "Fine Arts, Decorative Arts, Restoration"), this component includes both compulsory and optional educational components, such as: 1) compulsory educational components: "Pedagogy" (120 hours, exam), "Psychology" (120 hours, exam), "Fundamentals of Pedagogy and Psychology" (160 hours, exam), "Industrial Pedagogical Practice" (360 hours, credit), "Methods of Teaching

навчальної діяльності доби постмодерну має потужний педагогічний зміст: його п'ять основних елементів (час, простір, тіло, присутність митця, відносини між творцем і публікою) забезпечують педагогічний взаємовплив між суб'єктами навчальної діяльності – викладачем і здобувача освіти. Крім того, перформанс, як свідчить дослідження української науковиці І. Маслової-Лисичкіної (2022) [23], є своєрідною формою соціального протесту, ідейного дійства, акціонізму. Дослідниця відзначає появу в українському мистецькому просторі ще й таких постмодерністських художніх новацій, як електронна музика, хепенінг, флюксус (мистецтво «тут і зараз»), реаліті-шоу та ін. Елементи цих інновацій також можуть бути використані в методиці викладання музичних і педагогічних дисциплін для формування сукупності відповідних компетенцій та soft skills випускників мистецько-педагогічних спеціальностей у ЗВО.

Крім названих інноваційних, у комплексі методів і методик мистецької педагогіки постмодерну залишаються методи тренінгу (наприклад, художнього тренінгу) та підтримки (зокрема, художньо-психологічної), та регуляція волевих зусиль. Г. Падалка (2007) [24] відносить ці методи навчальної діяльності до таких, що формують особистісні художні властивості учнів \ студентів.

Ще одна важлива, *третья ознака* введення змін до змісту й організації педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю є, на нашу думку, **зростання уваги до педагогічної складової** професійної підготовки фахівців мистецького профілю. Як свідчать проаналізовані нами освітні програми підготовки фахівців мистецького профілю в Рівненському державному гуманітарному університеті (2024 р., перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ОП "Музичне мистецтво", ОП "Сценічне мистецтво. Актор", ОП "Образотворче та декоративне мистецтво"), до названої складової можна віднести як обов'язкові, так і вибіркові освітні компоненти, як-от: 1) обов'язкові освітні компоненти: "Педагогіка" (120 годин, іспит), "Психологія" (120 годин,

Specialized Disciplines" (360 hours, exam), "Methods of Teaching Fine and Decorative Arts" (120 hours, exam), "Course work on methods of teaching professional disciplines" (120 hours, defense of the work); 2) elective educational components: "Work on Pedagogical Repertoire" (120 hours, credit), "Music Pedagogy" (120 hours, credit), "Specifics of Working with Children's Creative Groups" (120 hours, credit). The content of the program "Fine Arts, Decorative Arts, Restoration" (2024, second (master's) level of higher education) includes the study of educational components "Pedagogy of Higher Education" (90 hours, exam), "Production (assistant) practice" (180 hours, credit). In addition, a number of other educational components (which can be considered pedagogical and artistic subdisciplines) have a certain relation to the pedagogical training of art professionals, such as Orchestra Class, Collective Performance Practice, Fundamentals of Stage Management, Actor's Skills, and some etc.

It should be noted that the level and scope of the pedagogical component of professional training of specialists of art profile is significantly increasing in the content of those educational programs that are part of the field of knowledge "Education". For example, at Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, the educational program "Secondary Education. Fine Arts" (first (bachelor's) level of higher education) provides for the study of such educational components as "Pedagogy" (160 hours, exam), "Psychology" (160 hours, exam), "Coursework in Pedagogy or Psychology" (40 hours, credit); within the educational program "Secondary Education. Musical Art" – "Methodology of Art Education and Science" (120 hours, exam), "Methods of Teaching Music" (320 hours, exam), "Industrial Pedagogical Practice" (480 hours, exam), "Partnership Pedagogy" (120 hours, credit), "Fundamentals of teaching the integrated course "Art" at school" (120 hours, credit), "Creative teaching technologies" (120 hours, credit), "Pedagogical skills of an

залік), "Основи педагогіки і психології" (160 годин, іспит), "Виробнича педагогічна практика" (360 годин, залік), "Методики викладання фахових дисциплін" (360 годин, іспит), "Методика викладання образотворчого та декоративного мистецтва" (120 годин, іспит), "Курсова робота з методики викладання фахових дисциплін" (120 годин, захист роботи); 2) вибіркові освітні компоненти: "Робота над педагогічним репертуаром" (120 годин, залік), "Музична педагогіка" (120 годин, залік), "Специфіка роботи з дитячим творчим колективом" (120 годин, залік). У змісті ОП "Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація" (2024 рік, другий (магістерський) рівень вищої освіти) передбачено вивчення освітніх компонентів "Педагогіка вищої школи" (90 годин, іспит), "Виробнича (асистентська) практика" (180 годин, залік). Крім того, певне відношення до педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю має ще низка освітніх компонентів (які можна вважати педагогічно-мистецькими субдисциплінами), наприклад, "Оркестровий клас", "Колективна виконавська практика", "Основи сценічної майстерності", "Майстерність актора" та деякі інші.

Відзначимо, що рівень і обсяг педагогічної складової професійної підготовки фахівців мистецького профілю значно зростає у змісті тих освітніх програм, які входять до галузі знань "Освіта". Так, наприклад, в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини в межах реалізації освітньої програми "Середня освіта. Образотворче мистецтво" (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) передбачено вивчення здобувачами таких освітніх компонент, як "Педагогіка" (160 годин, іспит), "Психологія" (160 годин, іспит), "Курсова робота з педагогіки або психології" (40 годин, залік); у межах ОП "Середня освіта. Музичне мистецтво" – "Методологія мистецької освіти та науки" (120 годин, іспит), "Методика навчання музичного мистецтва" (320 годин, іспит), "Виробнича педагогічна практика" (480 годин, іспит), "Педагогіка партнерства" (120 годин, залік), "Основи навчання

instrumentalist teacher" (120 hours, credit), etc.

Conclusions and research perspectives. Thus, we have analyzed the leading factors and features of pedagogical training of specialists of art profile in the context of postmodern philosophy and cultural studies. The idea of synergy and nonlinearity of the modern educational space is substantiated. A conclusion is made about the role and significance of the information and technological revolution in the development of postmodern art, on the one hand, and its impact on the content and organization of professional training of specialists of art profile, on the other. The author notes the inclusion of pop art, video art, blog, kinetics, happening, and performance in the content of training. The author substantiates the idea that postmodernism has influenced the pedagogical foundations of modern art education and the interpretation of the concepts of "pedagogics of art", "art pedagogics", "art education". It is noted that the modernization of art pedagogics is based on the correlation of various phenomena, trends, and concepts in the contemporary artistic space.

Based on the analysis of numerous scientific works, the main **characteristic features of pedagogical training of specialists of art profile in the postmodern educational space** are identified as a set of certain innovations in the organization and content of the educational process: 1) formation of postmodern content of training of these specialists (introduction of educational components of postmodern content); 2) development of innovative forms, methods and techniques of teaching in the postmodern educational and artistic space of higher education institutions (interactive teaching methods, case studies, peer learning, student projects, simulation games, scrapbooking, storytelling, performance); 3) increased attention to the pedagogical component of the content of professional training of art specialists.

інтегрованого курсу "Мистецтво" в школі" (120 годин, залік), "Креативні технології навчання" (120 годин залік), "Педагогічна майстерність викладача-інструменталіста" (120 годин, залік) та ін.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Таким чином, нами проаналізовано провідні чинники та ознаки педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю у контексті постмодерної філософії та культурології. Обґрунтовано думку про синергійність та нелінійність сучасного освітнього простору. Сформульовано висновок про роль і значення інформаційно-технологічної революції у розвитку мистецтва постмодерну, з одного боку, та її вплив на зміст і організації професійної підготовки фахівців мистецького профілю – з іншого. Відзначено включення у зміст підготовки фахівців поп-арту, відеомистецтва, блогу, кінетизму, хеппенінгу, перформансу. Обґрунтовано думку, що постмодернізм справив свій вплив на педагогічні засади сучасної мистецької освіти та тлумачення понять "педагогіка мистецтва", "мистецька педагогіка", "мистецька освіта". Зазначено про модернізацію педагогіки мистецтва з урахуванням співвідношення різноманітних явищ, течій, концепцій у сучасному мистецькому просторі.

На підставі аналізу численних наукових праць визначено основні характерні ознаки **педагогічної підготовки фахівців мистецького профілю в постмодерному освітньому просторі** як сукупність певних інновацій в організації та змісті навчального процесу: 1) формування постмодерного змісту підготовки названих фахівців (введення освітніх компонентів постмодерного змісту); 2) розвиток інноваційних форм, методик і технік навчання у постмодерному освітньому й мистецькому просторі закладу вищої освіти (інтерактивних методів навчання, навчальних кейсів, взаємонавчання, студентських проектів, імітаційних ігор, скрайбінгу, сторітелінгу, перформансу); 3) зростання уваги до педагогічної складової змісту професійної підготовки фахівців мистецького профілю.

The prospect of further research is related to the substantiation of the periodization of pedagogical training of future specialists in the field of art in the late 20th – early 21st century.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з обґрунтуванням періодизації педагогічної підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю наприкінці XX – на початку XXI ст.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED).

1. Masol, L.M., & Rudenko, I.V. (2006). *Metodyka navchannia mystetstva u pochatkovii shkoli [Methods of teaching art in elementary school]: teacher's manual*. Kharkiv: Vesta: Vyd-vo Ranok, 256 [in Ukrainian].
2. Mykhailychenko, O.V. (2004). *Osnovy zahalnoi ta muzychnoi pedahohiky: teoriia ta istoriia [Fundamentals of General and Music Pedagogy: Theory and History]: navch. posib*. Sumy: Vyd-vo "Nauka", 211 [in Ukrainian].
3. Orlov, V.F. (2003). *Profesiine stanovlennia maibutnikh vchyteliv mystetskykh dystsyplin: teoriia i tekhnolohiia [Professional Development of Future Art Teachers: Theory and Technology]*. Kyiv: Naukova dumka, 262 [in Ukrainian].
4. Otych, O. (2010). *Pedahohika mystetstva u systemi mystetskykh subdystsyplin pedahohiky. Porivnialnyi analiz kontseptualnykh zasad [Pedagogy of art in the system of art subdisciplines of pedagogy. Comparative analysis of conceptual foundations]. Mystetska osvita v Ukraini. Teoriia i praktyka – Art Education in Ukraine. Theory and practice*. Sumy: SumDPU A.S. Makarenko, 35-67 [in Ukrainian].
5. Rudnytska, O.P. (1998). *Osnovy vykladannia mystetskykh dystsyplin [Fundamentals of teaching art disciplines]*. Kyiv: APN Ukraine, 183 [in Ukrainian].
6. Shevniuk, O.L. (2003). *Kulturolohichna osvita maibutnoho vchytelia: teoriia i praktyka [Cultural education of the future teacher: theory and practice]*. Kyiv: NPU M.P. Dragomanova, 232 [in Ukrainian].
7. Avksentieva, H.A. (2022). Postmodernizm yak stylova techiia ta indyvidualnyi tvorchyi metod Dzhona Barta [postmodernism as a style trend and individual creative method of John Barth's]. *Lvivskyi filolohichniy chasopys – Lviv philological journal*, № 12, 7-11 [in Ukrainian].
8. Kapura, O.M. (2023). Oznaky postmodernizmu u prozovykh tvorakh Oksany Zabuzhko [Signs of postmodernism in the prose works of Oksana Zabuzhko]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii Filolohiia – International Humanitarian University Herald. Philology*, № 60, t. 2, 111-114 [in Ukrainian].
9. McHale, B. (1987). *Postmodernist Fiction*. New York and London: Methuen, 125 [in English].
10. Hassan, I. (1987). *The Postmodern Turn: Essays in Postmodern. Theory and Culture*. Columbus: Ohio State University Press, 98 [in English].
11. Barth, J. (1972). *Chimera*. New York: Random House, 315 [in English].
12. Lyotard, J.-F. (1979). *La Condition postmoderne: rapport sur le savoir*. Minuit: Collection Critique, 128 [in France].
13. Derrida, Zh. (2000). *Tsili liudyny. Pislia filosofii: kinets chy transformatsiia? [Human Purpose After philosophy: end or transformation?]*. Kiev: Chetverta khvyliia, 114-145 [in Ukrainian].
14. Bodriar, Zh. (2004). *Symuliakry i symuliatsiia [Simulacra and simulations]*. Kiev: Vyd-vo Solomiya Pavlychko "Osnovy", 118 [in Ukrainian].
15. Holovchenko, N. (2010). Postmodernizm yak universalna matrytsia suchasnoi svitovoi literatury [Postmodernism as a universal matrix of modern world literature]. *Ukrainska literatura v zahalnoosvitnii shkoli – Ukrainian literature in a general education school*, 17-21 [in Ukrainian].
16. Kennedy, D. (2003). *The Oxford Encyclopedia of Theatre and Performance*. New York: Oxford University Press, 1618 [in English].
17. Lachko, O.Iu. (2014). Stanovlennia kheppeninhu u teatralnii praktytsi XX stolittia [Formation of Happening in the theatrical practice of the 20th century] *Naukovi zapysky*

Ternopil's'koho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Seriya Mystetstvoznavstvo – Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. Series: Art and Social Sciences, № 3, 214-223 [in English].

18. Padalka, H.M. (2008). *Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin) [Pedagogy of art (Theory and methodology of teaching art disciplines)]*. Kiev: Osvita Ukrainy, 274 [in Ukrainian].

19. Padalka, H.M. (2017). *Pedahohika mystetstva: dominantni aspekty rozvytku [Art pedagogy: dominant aspects of development]*. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Seriya Pedahohichni nauky – Scientific notes [of the Volodymyr Vynnychenko Kirovograd State Pedagogical University]*. Series: *Pedagogical Sciences*, vyp. 152, 31-37 [in Ukrainian].

20. *Rivnenskyi derzhavnyi humanitarnyi universytet [Rivne State University of Humanities]*. Retrieved from: https://www.rshu.edu.ua/images/vibir_disc/2024_2025/kodpm/vibir_disc_24_25_kodpm_m23v_05.pdf [in Ukrainian].

21. *Ternopil's'kyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka [Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University]*. Retrieved from: <https://tnpu.edu.ua/fakultet-mistetstv.php> [in Ukrainian].

22. *Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny [Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University]*. Retrieved from: <https://mpf.udpu.edu.ua/> [in Ukrainian].

23. Maslova-Lysychkina, I. *Performans u kulturno-mystetskomu prostori Ukrainy XX-XXI st. [Performance in the cultural and artistic space of Ukraine in the 20th-21th century]*. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya: Stsenichne mystetstvo – Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Performing Arts*, t. 5, № 2, 137-149 [in Ukrainian].

24. Padalka, H.M. (2007). *Pedahohika mystetstva yak napriam naukovoho piznannia [Art pedagogics as a direction of scientific knowledge]*. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya 14, Teoriia i metodyka mystetskoi osvity – Scientific Journal of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov. Series 14: Theory and Methods of Art Education*, vyp. 4(9), 7-11 [in Ukrainian].

Received: April 22, 2025

Accepted: May 08, 2025